

CÉLOK, TERVEK ÉS TANULÁSI STRATÉGIÁK VIZSGÁLATA SERDÜLŐK ÉS FIATAL FELNŐTTEK KÖRÉBEN

S-3

Fejes József Balázs *, Jámbori Szilvia **, Kasik László *, Gál Zita **

* SZTE Neveléstudományi Intézet; SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport

** SZTE Pszichológiai Intézet; SZTE Szociális Kompetencia Kutatócsoport

Kulcsszavak: célorientáció; időperspektíva; halogatás, tanulási stratégiák

A középiskolás életkor talán az utolsó lehetőség, amikor az intézményes nevelés még jelentősen befolyásolhatja a fiatalok jövőképét. A jövőre vonatkozó tervek meghatározásában rendkívül fontos szerepet játszik a fiatalok időperspektívája, célorientációja. Az időperspektíva nemcsak azt mutathatja meg, hogy időhorizontjuk középpontjában a múlt, a jelen vagy a jövő szempontjait helyezik előtérbe, hanem hatással lehet arra is, hogy optimista vagy pesszimista szemlélettel viszonyulnak a jövőjükhez (Zimbardo & Boyd, 1999). A célorientációs elmélethez kapcsolódó céltípusok, illetve azok kombinációi eltérő kognitív, motivációs, viselkedési és társas folyamatokkal, kimenetekkel, többek között tanulási stratégiákkal hozhatók összefüggésbe (Hulleman & Senko, 2010), és vélhetően kapcsolatban állnak az időperspektívával is, ugyanakkor hazai középiskolások és egyetemisták körében nem rendelkezünk információkkal e területekről. Vizsgálatunk célja középiskolások és egyetemisták célorientációjának és időperspektívájának, továbbá ezek összefüggéseinek feltárása volt, valamint annak elemzése, hogy a hatékony (tervezés, monitorozás, időgazdálkodás) és kevésbé hatékony (passzív halogatás) tanulási stratégiák milyen arányban jelennek meg a középiskolások és az egyetemisták iskolai tanulása kapcsán. A tanulási stratégiákat a tanulás eredményességének egy lehetséges mutatójaként alkalmaztuk, ami a további tanulmányok és munkaerőpiaci lehetőségek, így a jövő szempontjából ugyancsak meghatározó. Kutatásunkban a Zimbardo-féle Rövidített Időperspektíva Kérdőív (Zimbardo & Boyd, 1999, 2012), az Aktív-passzív halogatás kérdőívét (Choi & Moran, 2009, magyarul Szabó, 2012), a 3×2 Teljesítés-Cél Kérdőívét (Elliot et al., 2011, magyarul Urbán et al., 2014) és a Tanulási stratégiák kérdőívét (D. Molnár, 2013) használtuk. Az eredmények alapján szignifikáns nemi különbségek mutatkoznak az időperspektíva megjelenésében. A lányok szignifikánsabban inkább a múlt negatív és a jelen fatalista időperspektívát hangsúlyozzák, illetve a középiskolás diákokra a passzív halogatás és a határidők szorítása miatt érzett kellemetlen feszültség érzése meghatározóbb, míg az egyetemistákra a halogatás adaptívabb, aktív formája jellemzőbb. A célorientációkat mérő kérdőív megfelelő pszichometriai mutatókkal rendelkezik nemcsak az egyetemisták, hanem a középiskolások körében is. A célok és a tanulási stratégiák között nincs számottevő összefüggés a középiskolások körében, mindössze néhány esetben találtunk alacsony korrelációt. Ennek egy lehetséges magyarázata, hogy a középiskola kezdő szakaszában az új környezet, elvárások által befolyásolt célok és stratégiák jelentős változáson mennek keresztül. Az egyetemisták körében valamivel erősebb kapcsolatokat azonosítottunk a célok és a tanulási stratégiák között.

A kutatást az EFOP-3.6.1-16-2016-00008 azonosítójú, EU társfinanszírozású projekt támogatta.